

eenheidsgerucht en eenheidsgebod.

Daar doen vandaag nog steeds verschillende eenheidsgeruchten de ronde. Naar verluidt, komen er in de gebonden Geref. kerken steeds meer, die gaande weg „bezwaarder“ worden en zeer ontevreden zijn over den gang van zaken in hun eigen kerken. Klachten en exclamaties als: „ik ben er doodmoe van; ik wil niet langer zoo, want ik ben in één woord beu van heel dien kerkelijken strijd“, — ze zijn niet van de lucht.

Daar zijn er, die zeggen, dat we als Christusbelijders elkaar vandaag meer dan ooit nodig hebben tegenover de aanrukkende antichristelijke machten, dat we ons op alle terrein zoo nauw mogelijk moeten aansluiten, enzovoort, dus: al die kerkelijke ruziemakerij — van de baan ermee! een streep er onder! laten beide partijen een grootsche daad doen, en al die kerkelijke ellende van de laatste jaren laten rusten, nergens meer over praten, en — weer bij elkaar stappen, nu of nooit! God wil het! En iederen dag, dien we in dezen ongebruikt laten voorbijgaan, is een slag in het aangezicht van onzen hemelschen Koning, Die wil, dat zij allen één zijn.

Daar zijn er, (anders dan dr Brillenburg Wurth o.s.), die vinden, dat men den Heere dankbaar moest zijn voor deze positieve vrucht der scheuring, dat men verlost was van die menschen, die tot voor kort allen Evangelisatiearbeid steriel, ja vrijwel onmogelijk maakten, die ervan overtuigd zijn, dat zij ons, die nu vrijgemaakt zijn, niet hadden kunnen missen, omdat wij naar hun meening met name het meer behoudende element in de ongedeelde Geref. kerken vertegenwoordigden, zulks vanwege het strenge vasthouden aan de leer en de levensopvatting der Geref. vaders in gebondenheid aan het Woord des Heeren en het onverdroten waken en waarschuwen tegen allerlei dwaling en wind van leer. Maar nu dit element voor een groot deel is „uitgezuiverd“, duichen zij het gevaar van een invasie van alle mogelijke theologische „nieuwlichterij“ en van een doelbewust drijven naar een onschijnbaar vals-ecumenisch Christendom. Zoo slaakte ergens een synodaal-gebonden ouderling van een grootstadskerk de verzoeking, dat er in zijn gemeente dringend behoefte was aan een predikant, die weer eens „ouderwetschrechtzinnige preeken“ leverde. (Wel een zeer sterk bewijs overigens, dat, sinds men in de gebonden ker-

ken met eenzijdig een paar jaar leerdwang, anderzijds praktisch leervrijheid toeliet, de richtingsstrijd aldaar voorgoed ontketend is! Tevens wordt door zooiets duidelijk gedemonstreerd het fatale kerkontbindende karakter van de synodalistische leer- en tuchtbesluiten der laatste jaren. Ook hier geldt het: zonde baart zonde).

Men hoort van predikanten (niet alleen in Friesland!), die er over klagen, dat de lust voor hun ambtelijk werk hun schier totaal vergaan is; die, als ze eerlijk zijn, geen Zondag meer met hartelijke vreugde Gods Woord kunnen bedienen, omdat zij, zoodra één gedachte aan al die geschorste en afgezette en uitgestooten ambtsbroeders door hen heenfluit, den kansel, waarop die ambtsbroeders vroeger ook stonden en nog behoorden te staan, onder hun voeten voelen branden. Er wordt door hen geklaagd over een ban in het leger, want men weet zich in zijn hart aangeklaagd, zoodat er zijn, die niet meer met een goede en vrije consciëntie tot God bidden kunnen, om trouw te mogen zijn in hun ambtsbediening.

Het zijn huiveringwekkende dingen, waarvan men zoo hoort; dingen, die een verlamdend invloed hebben op alle ambtelijk werk; dingen, die zulke onrustige en bezwaarde, (want ontrouwe), ambtsdragers benaauwen kunnen tot stikkens toe. Hier verstomme dan ook elk woord van spot en leedvermaak. Want zooiets te moeten doormaken, is ontzettend, het maakt een mensch geestelijk kapot, het vermoordt alle Christelijke levensblijdschap. Hoe kan 't ook anders?

Want het is het oordeel Gods over het kwaad, dat men maar niet belijden wil en waarvan men zich nog maar steeds niet metterdaad bekeeren wil.

Immers, dat is het beangstigende van heel deze situatie — men blijft onbekeerlijk!

Inderdaad, de lucht is vol eenheidsgerucht; het wordt veroorzaakt juist door die vele bezwaarden. Dat zou op zichzelf een verblijdend verschijnsel kunnen zijn.

Maar dat is het niet!

Want men weigert hardnekkig zich te bekeeren, enkele uitzondering daargelaten, die dan ook spoedig niet meer „bezwaard“, maar „vrijgemaakt“ zijn, van al hun bezwaren verlost en van roepende

kerkzonden bevrijd, dank zij Gods genade in Christus Jezus. Maar de groote massa komt niet tot daden van geloof en kerkelijke trouw.

Het moet ongetwijfeld toegestemd, ge ontmoet niet veel van die echte synodalist, die werkelijk eerlijk dankbaar zijn, voor wat er door hun laatste synodes is teweeggebracht, en die nog steeds blijven zeggen: „het kón en mócht niet anders; het is van den Heere geschied, dat onze kerken zijn gered van dwaalleer en revolutionair verzet tegen het gezag in Christus' kerk. Veel grooter is in de gebonden kerken het getal van hen, die in minder of meerdere mate het niet eens zijn met het door hun synodes gevoerde beleid. „Ik heb er schoon genoeg van“, verzucht hier een gemeentelid. „Het had toch anders gekund en gemoeven“, verzekert daar een ouderling. „Ze kunnen van mij dien heelen rommelwinkel van synodale besluiten en formules en verklaringen cadeau krijgen; ik spuw van al dat gedoe“, aldus een predikant. (Alle drie gezegden zijn historisch!)

En al die „bezwaarden“ maken nu veel eenheidsgerucht en ze zijn het er hartroerend over eens: „We moeten weer zoo gauw mogelijk bij elkaar, hoe dan ook; want zooals 't nu is, is het de dood in den pot. En daarom: één groote streep door het verleden, één groote spons over de lei, alles vergeven en vergeten, nergens meer over praten, maar samen iets nieuws beginnen, liever vandaag dan morgen; Jezus Christus vraagt het van ons, dus is alle uitstel misdadig“.

Zóó wordt er gesproken. Zóó uit men zijn bezwaren en klachten en wenschen.

En geloof maar gerust, dat velen onder hen alles eerlijk meenen en best bedoelen, en dat ze, zoolang deze toestand van kerkelijken strijd en gescheurdheid voortduurt, rust noch duur hebben.

Wat nu te zeggen van al dit eenheidsgerucht?

Dit: het is om er diep medelijden mee te hebben, dat men zóó nooit verder komt. Want men gaat, al klagende en „bezwaard“ zijnde, aan het eenheidsgebod, zooals de Heere dat gegeven heeft, ten eenenmale voorbij.

Dit is bij al dat aanheffen van klaagliederen, de groote fout, dat men vleeschelijk is en blijft.

Men klaagt niet over de zonde, maar alleen over de gevolgen van de zonde. Men vindt de gescheurdheid der kerk iets verschrikkelijks; maar men denkt er niet aan om de oorzaken van de breuk

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

de natuurwetten 's heeren knechten.

O HEERE, Uw woord bestaat in eeuwigheid in de hemelen. Uwe getrouwheid is van geslacht tot geslacht; Gij hebt de aarde vast gemaakt, en zij blijft staan; want zij alle zijn Uwe knechten, zingt de Psalmist, Ps. 119: 89—91.

Daarvan wist het heidendom niet af, en daarvan weet het heidendom van vandaag nog niet af, dat de natuurwetten 's Heeren Knechten zijn, en daarvan weten ook niet af velen, die niettemin den Christennaam dragen. Bij de Grieken heefschten in hoofdzaak in dezen twee opvattingen of beschouwingen. Er waren er, die beweerden, dat het toeval, Tyche, alles regelde en deed gebeuren zooals het geschiedde, en anderen zeiden, dat het noodlot, Fatum, den scepter zwaaide over alles en allen, als het er op aankwam zelfs over de goden, die ook tegen het noodlot en zijn beschikkingen zich niet met goed gevolg verzetten konden. Bij het tegenwoordige heidendom heeft gelijk trouwens ook wel bij het vroegere, elke god of afgod zijn eigen terrein van heerschappij, hetzij de lucht, hetzij het water, hetzij het vuur, hetzij op deze plaats, hetzij op die. En daar dan boven, is daar dan niets, is daar geene algemeene regelende kracht, die ten slotte alles bepaalt of leidt? Ja, wie zal dat zeggen. Daar is het nevelig, duister, daarvan weten we niets af. Menig Christen geheeten geleerde koestert de voorstelling, dat ja, God de natuurwetten wel gesteld of gegeven heeft, maar dat deze er nu dan ook zijn, en onbepaald heerschen, en in eeuwigheid zullen blijven heerschen. Natuurlijk door Gods bestel, door Zijne scheppingsbepalingen, maar daardoor dan ook onveranderlijk.

En hoe dan met wonderen, met de wonderen waarvan de Heilige Schrift spreekt? Nu, dat kunnen gebeurtenissen geweest zijn, waarbij verborgen krachten, die de mensch nog niet kende, gewerkt hebben, zoodat daarbij slechts schijnbaar afwijking van de geregelde werking der natuurwetten moet geconstateerd worden. Of ook kan God toen eene bijzondere kracht hebben doen werken, waardoor de resultante, het gevolg, van de samenwerking dezer kracht met die der natuurkrachten of -wetten een tevoren niet verschenen product opleverde. Maar de natuurwetten zijn vaste bepalingen door God gesteld, die onveranderlijk blijven en doorwerken, en wier uitwerking of gevolg wel door een ons nog onbekende, of door God in het bijzonder voortgebrachte kracht, met hare eigene wet, kan worden gewijzigd, maar die daardoor in wezen en werking toch geene verandering onder-

gaan. Die natuurwetten zijn door God gestelde onveranderlijke regelen voor het bestaan en de werking der door Hem geschapen dingen en krachten. De geleerden, die van de Heilige Schrift, en van die Schrift als Zijn woord, niet weten willen, heeten de verhalen van de groote wonderen daarin medegedeeld, legende, fantasie, onwaar. Zulke wonderen kunnen niet geschieden. Dooden kunnen niet herleven en opstaan. Het water kan niet omhoog blijven stilstaan als een muur, Joz. 3: 16. Met vijf brooden en twee vischjes kan niet een menigte van meer dan vijfduizend menschen gespijzigd worden, zoodat zelfs nog meer brood overblijft, dan er was bij den aanvang voor den maaltijd, Matth. 14: 15—21. De natuurwetten verhinderen ons dat als historische feiten aan te nemen.

Doch wat zijn natuurwetten? Dat zijn geen wetten, die de natuur zelve stelt en zich en aan alles, menschen, dieren, stoffen, krachten, oplegt. Zoo iets zou men slechts kunnen beweren, wanneer men de natuur vereenzelvigde met God, alsof de natuur God zou zijn, en God de natuur. En zelfs dan zou men nog niet kunnen spreken van een opleggen van wetten door de natuur om zichzelf. De natuur zou dan bestaan zooals zij bestond, en werken gelijk zij dat doet, naar die en die vaste regelen, maar zij had zich dan niet eerst die wetten opgelegd, doch zou eenvoudig zoo van aard zijn, en zoo in hare beweging. Vanwaar dan die bestaanswijze, en vanwaar die manier van werking? Daarop ware dan niet te antwoorden, evenmin als op de vraag, vanwaar heel de natuur ware. Die moest dan wel als van zichzelf bestaande, zonder aanvang, dus wat wij eeuwig noemen, gedacht worden. Wij, die in God gelooven, gelooven ook niet, dat God Zichzelven wetten heeft opgelegd. Hij is God, zonder begin, altijd aan Zichzelven gelijk, onveranderlijk, werkend naar den aard of het karakter, als men dat zeggen mag, van Zijn wezen, maar zonder dat men denken kan, dat Hij eerst die bestaanswijze en die werkingsmanier miste, doch later die Zich oplegde en ten regel stelde. God is God en werkt als God, meer kunnen wij daar niet van zeggen. En zoo zou het dan ook met de natuur wezen, als zij wezenlijk hetzelfde wou als God, naar de voorstelling van het pantheïsme.

Natuurwetten zijn dus geen wetten, door de natuur opgelegd, noch aan zich, noch aan iets anders. Maar het zijn wetten, die aan de natuur zijn opgelegd, regelen voor haar bestaan en werken, ordinantiën noemt de Heilige Schrift ze, waarnaar zij bij haar werkingen handelt en handelen moet, manieren van doen. Wij spreken van wetten. In wet zit de gedachte dat iets moet, en niet anders mag. Bij de spreekwijze van natuurwetten komt daar dan als onwillekeurig de gedachte voor in de plaats, dat het niet anders kan. Maar hoe weten wij dat? Hoe komen wij aan onze

kennis van deze z.g.n. natuurwetten? Zijn die ons ergens medegedeeld? Hebben we daarover eenig geschrift ontvangen? Neen. Hoe kennen wij ze dan? Doordat wij waarnemen wat er in en met de natuur gebeurt, en vernemen wat er vroeger mee en in gebeurd is, en ginds en elders, waar wij zelf niet bij geweest zijn. En uit de gelijkheid van gebeuren en wijze van gebeuren leiden wij dan de gedachte af, dat er een vaste regel is, waarnaar dit of dat onder die of die omstandigheden steeds geschiedt, en geschieden moet. Als we droog hout in het vuur werpen, vat dit vlam en brandt dit op. Doen we dat een tweeden keer, dan zien we hetzelfde. Doet een ander het, dan is het niet anders. We zeggen dan, dat de natuurwet van het vuur is, om hout in vlam te zetten en te verteren. Gieten we daarentegen water in het vuur, dan vat dat water geen vlam, maar wordt integendeel dat vuur uitgebluscht. En dat is zoo onverschillig of mijnheer A dat doet, of mijnheer B, en of het hier geschiedt, of op een andere plaats. Het is nu zoo, maar was ook vroeger reeds zoo, blijkens de berichten van eertijds. De zon komt elken morgen op, en zij gaat elken avond onder. En schijnt zij uit onbewolkten hemel, dan geeft zij warmte, of brengt zij hitte. Komen er wolken en gieten zij regen uit, dan wordt de grond vochtig en doorweekt.

Natuurwetten zeggen wij, ja, natuurwetten. Omdat wij onder die en die omstandigheden altoos hetzelfde zien gebeuren, spreken wij van wetten, alsof het dan immer zoo moest geschieden en niet anders kan. Maar wat weten wij toch eigenlijk van dat moeten af? Wij zien toch slechts dat iets zoo gebeurt, onder die en die omstandigheden, en dat telkens en telkens weer, maar wat weten wij van dat moeten? Gij loopt naar uw arbeid steeds langs een bepaalde straat, dag aan dag, week uit week in, maand na maand. Iemand merkt dat. Zou zijn conclusie juist zijn, dat hij steeds dien weg naar uw werk moest volgen, dat er eene wet voor u of over u bestond om steeds datzelfde pad te moeten gaan? Ja, zegt ge, maar dan heb ik ook met een mensch te doen. Het is zoo. Maar in de eerste plaats behoort de mensch ook tot de natuur. En wanneer ge nu het doen des menschen van de „regeering“ dezer z.g.n. natuurwetten zoudt willen uitschakelen, dan zoudt ge al een heele bres in het geheel dezer natuurwetten geschoten hebben. Ge zoudt dan ook voor de dieren eene aanzienlijke uitzondering bij deze heerschappij der natuurwetten moeten maken, want ook zij bewegen zich veelszins vrij, tenzij zij hen zoudt denken als bloote mechanieken of marionetten. Doch waar het nu op aankomt: hij neemt wel waar, dat het zoo of zoo toegaat, dan en dan, telkens weer, en verheemt van anderen, dat zij hetzelfde waarnemen of waargenomen hebben. Maar waar is het bewijs, dat het niet anders dan zóó kan toegaan, dat het zoo moet gebeuren? Het ijer valt naar omlaag en zinkt in het water. Dat gebeurt

e in Christus
ot daden van

ontmoet niet
rkelijk eerlijk
atste synodes
tven zeggen:
an den Heere
dwaalleer en
in Christus'
rken het ge-
mate het niet
de beleid. „Ik
hier een ge-
d en gemoe-
kunnen van
ale besluiten
gen; ik spuw
(Alle drie ge-

eel eenheids-
eens: „We
ur, hoe dan
in den pot,
verleden, één
en vergeten,
iets nieuws
Jezus Chris-
el misdadig“.
zijn bezwaren

der hen alles
t ze, zoolang
gescheurdheid

eidsge-

d en mee te
t. Want men
aan het een-
gegeven heeft,

gliederen, de
k is en blijft.
ur alleen over
vindt de ge-
s; maar men
van de breuk

n die ons er-
er eenig ge-
wij ze dan?
et de natuur
ee en in ge-
zelf niet bij
gebeuren en
achte af, dat
lat onder die
, en geschie-
r werpen, vat
een tweeden
der het, dan
de natuurwet
en en te ver-
het vuur, dan
tegendeel dat
illig of mijn-
het hier ge-
nu zoo, maar
berichten van
, en zij gaat
onbewolken
zelfs hitte.
t, dan wordt

etten. Omdat
oos hetzelfde
alsof het dan
ers kan. Maar
moeten af?
urt, onder die
as en telkens
oeten? Gij
paalde straat,
d na maand.
uist zijn, dat
est volgen,
nd om steeds
gt ge, maar
a. Het is zoo.
nisch ook tot
des menschen
wetten zouden
en heele bres
oten hebben.
aanzienlijke
natuurwetten
ich veelszins
te mechanie-
toegaat, dan
anderen, dat
men hebben.
ders dan zóó
en? Het ijzer
Dat gebeurt

radicaal weg te nemen, en zoo geestelijk te han-
delen, en waarlijk vroom te leven.

Waarom spreekt men den profeet Jeremia niet na,
als hij zegt in Klaagliederen 3:39 en 40: „Wat klaagt
dan een levend mensch? Een ieder klage vanwege zijn
zonden. Laat ons onze wegen onderzoeken en door-
zoeken, en laat ons wederkeeren tot den HEERE“. Im-
mers, wie klaagt over zijn zonden, wie er wer-
kelijk last van heeft, die zal ze ook concreet be-
lijden en laten, die zal zich met de daad be-
keeren. En dat is noodig; dat is ook ten aanzien
van het kerkelijk leven het ééne noodige; want: „Die
zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn;
maar die ze bekent en laat, zal barmhartigheid ver-
krijgen“, Spreuken 28:13.

Wanneer wij dit zoo zeggen, wordt ons meer dan
eens hoogmoed verweten en Farizeïsme.

Mogen en kunnen wij dan soms uitmaken, wat
zonde is en gaan wij anderen oordeelen? Zoo vraagt
men. Daarop antwoord ik: Neen, geen sprake van;
maar Gods Woord maakt alleen uit, wat zonde
is en dat Woord alleen ook spreekt een oordeel uit
over hen, die zonde doen.

Maar dan kunnen zij, die geloovig buigen voor dat
Woord, toch ook weten, wat zonde is; is die zonde
voor hen concreet aanwijsbaar, óók in de kerk;
dan behoeven zij nooit in het donker rond te tasten;
zij kunnen het alles aflezen uit het Woord en de
Wet des HEEREN. Ieder levend kerklid kan dat,
want, zoo zegt de Apostel Johannes: „Gij hebt de
zalving van den Heilige en gij weet alle dingen — en
gij hebt niet van noode, dat iemand u leere“. 1 Joh.
2:20, 27.

Voor wie bij het Woord leeft, is het geen
vraag meer, of het binden der leden van Chris-
tus' kerk aan menselijke leerstellingen ook zonde is.
Het antwoord daarop vindt hij b.v. in 1 Cor. 4:6:
„..... opdat gij aan ons zoudt leeren niet te gevoelen
boven hetgeen geschreven is“.....

En voor wie bij het Woord leeft, is het geen
vraag meer, of het ook zonde is, wanneer men in
Christus' kerk de wet willekeurig verzet en veran-
dert, en vandaag bij den één toelaat (n.l. het openlijk
ingaan tegen het moeten veronderstellen, dat bij het
te doopen kind de wedergeboorte reeds heeft plaats-
gevonden: houden voor wedergeboren), wat men gis-
teren den ander verbood op straffe van ontzetting uit

telkens. Waar is het bewijs, dat dit moet, en niet
anders kan? De menschen sterven, elken dag bij
tienduizenden, denklijk wel een miljoen per week,
en dat nu reeds eeuwen, tientallen van eeuwen aan-
een. Bewijst dat, dat dat niet anders kan, dat alle
menschen van vroeger en van later, moeten ster-
ven, zijn gestorven, en zullen sterven? De Heilige
Schrift zegt van neen. Zij zegt, dat Henoch niet is
gestorven, en dat de vele miljoenen menschen, die
er nog op aarde zullen zijn, wanneer de Heere Jezus
ten gerichte verschijnt, niet zullen sterven, n.l. licha-
melijk, en dat de mensch, wanneer hij niet in zonde
gevallen was, niet zou gestorven zijn.

Onze waarneming van het sterven al maar weer
van alle menschen rondom ons en op aarde, bij duiz-
enden en miljoenen, aldoor, bewijst dus niet, dat de
„natuurwet“ van het menscheijk sterven absolute
geldigheid heeft, immer gegolden heeft, en onveran-
derlijk gelden zal. Maar wanneer dit waar is voor deze
„natuurwet“ van het menscheijk sterven, waarom
dan ook niet van andere „natuurwetten“, en mogelijk
zelfs van alle?

De z.g.n. natuurwetten zijn geen dingen op zich-
zelve, die in zichzelf rusten, haar bestand in zich-
zelve hebben, door ons voor tijd en eeuwigheid on-
veranderlijk gedacht moeten worden. Zij hebben haar
oorsprong niet in of van zichzelf, werken en „heer-
schen“ of „regeeren“ niet van zichzelf, maar zij zijn
gesteld door God. En nu niet zoo, dat zij, eens door
Hem gegeven, werken naar een eens door Hem ver-
ordenden regel, als zonder Hem en Zijn voortdurende
onderhouding en medewerking van Hem. Ook ten
aanzien van de „natuurwetten“ mag er geen deïstisch
geloof bij ons zijn, dat God wel ze schiep, maar zoo-
danig, dat ze daarna van zichzelf werken, al maar door,
zonder Hem. Ook die „natuurwetten“ gelden en wer-
ken geen oogenblik en bij niets dan door Gods wer-
king in en met haar. Ook van haar geldt, dat zij niets
kunnen doen, geenerlei kracht of geldigheid hebben,
dan naar Zijn wil, op elk gegeven oogenblik, in elk
gegeven geval, groot en klein.

De „natuurwetten“ zijn geen regelen, die heer-
schen over Hem, of buiten Hem, en zonder Hem, zoo-
dat Hij Zijn doen a.h.w. zou moeten inpassen in de
werking dezer natuurwetten, en Zich bij Zijn han-
delen naar haar richten. Maar gelijk die „natuurwet-
ten“ er alleen maar zijn door Hem, zoo hebben zij
haar bestand, haar werking, haar kracht en duur van
werkzaamheid ook alleen maar in Hem, in Zijn wil.
Wil Hij het, dan werken zij, en hebben zij geldigheid.
Wil Hij het niet, dan werken zij niet, en hebben zij
geene geldigheid. Het is hierbij alles enkel afhanke-
lijk van Gods wil bij deze z.g.n. natuurwetten, elk
oogenblik, en bij volstrekt alles, vroeger en later. Om-
dat men dit niet altoos, niet altoos genoegzaam, be-

het ambt en plaatsing buiten het koninkrijk der he-
melen, welke straf dan ook in den Naam des HEE-
REN op velen is toegepast. Want weer geeft ons hier
de Schrift een duidelijk en klaar bericht: „Tweeërlei
weegsteen, tweeërlei efa is den HEERE een gruwel,
ja die beide“, Spreuken 20:10. Gods Woord is toch
zoo eenvoudig en helder en doorzichtig.

En dus is het ook geen geldig excuus, wanneer men
zich, zooals dat helaas herhaaldelijk gebeurt, van den
eisch der vrijmaking en der kerkelijke gehoorzaam-
heid afmaakt, door te zeggen: „Ja, maar ik ben geen
theoloog; ik heb van al die ingewikkelde kwesties zoo
geen verstand; ik kan dus ook niet beoordeelen wie
gelijk heeft“. Want dan vraag ik zoo iemand: „Wát
is ingewikkeld? En wát kunt U niet beoordeelen?
Ziehier de feiten, door iedereen te controleren, en
grijp nu naar Uw Bijbel, die toch waarlijk niet al-
leen voor theologen geschreven is en alleen maar door
geleerden begrepen kan worden, en lees maar, wat die
Bijbel er van zegt, daar en daar en daar. Waarom
maakt U ingewikkeld, wat toch zoo heel eenvoudig
is? Een kind kan 't begrijpen. Daar heeft God voor
gezorgd. Zóó barmhartig is Hij“.

Zoo is ook het eenheidsgebod niet zwaar
om te verstaan.

Als we maar bij God in de leer willen en gehoor-
zaam naar Zijn Woord willen luisteren. Dan gaan we
die eenheid aller Christgelooovigen begeren en zoeken,
waarom Jezus Christus Zelf gebeden heeft: „opdat
zij allen één zijn“. Eén, ja maar hoe? „Gelij-
kerwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook bij in
ons één zijn“. Joh. 17:21.

Die eenheid, waarom Christus gebeden heeft, en
die van God geboden is, is dus een eenheid,
gegrond op de waarheid, die uit
God is. Het is de eenheid van alle ware Christ-
gelooovigen, die hun hals buigen onder het juk van
Jezus Christus; die zich gewillig en met vreugde door
Hem laten heendrijven tot de ééne groote kudde van
den éénen goeden Herder (Joh. 10:16); die zich la-
ten vergaderen tot de ééne ware kerk, buiten dewelke
geen zaligheid is.

Maar dat houdt tegelijk in een verlaten van de
kwade herders, die de kudde niet leiden in de grazige
en altijd frissche weiden van het levende Woord van
God, maar haar voeren in de dorre en doodmoe-
kende woestijnen der theologische vonden en con-
structies van het hoogmoedige menschenverstand.

dacht heeft, heeft men meermalen zooveel moeilij-
heid gehad met deze „natuurwetten“ en hare wer-
king of geldigheid, en daarmede in samenhang met
de wonderen, waarvan de Heilige Schrift verhaalt.

Men dacht in dezen te veel deïstisch, bedacht niet
genoegzaam de afhankelijkheid dezer „natuurwetten“
in hare werking of geldigheid elk oogenblik van Gods
wil, beschouwde ze te zeer als werkende buiten Gods
werking, en als eeuwig onveranderlijke regelen door
God gesteld. De wonderen in de Heilige Schrift ver-
haald, kunnen ons doen weten, dat dit een geheel
verkeerde beschouwing is. Trouwens niet alleen die
wonderverhalen, maar om zoo te zeggen de geheele
Openbaring der Heilige Schrift. Zij doet ons nergens
God kennen als een Dieu fainéant, een nietsdoende
God bij eenige zaak, ook maar de nietigste, noch
bij eenig schepel als ooit werkende los van Hem.
Van Zijn wil is daarom de werking en geldigheid
van elke „natuurwet“ ieder oogenblik afhankelijk bij
alles. En daarom kan Hij alleen ons zeggen, op welke
wijze, en hoe lang eenige „natuurwet“ werken en
geldigheid hebben zal, of dat een langen, of korten
tijd zal zijn, alleen in deze aardsche tijdelijke bedee-
ling, of ook in de eeuwigheid, slechts hier op aarde
en rondom haar, of ook buiten haar. En van som-
mige heeft Hij dat geopenbaard. Zomer en winter
zullen niet ophouden, noch zaaiing en oogst, tot den
grooten dag van het wereldgericht, Gen. 8:21. Geen
watervloed zal weer het geheele mensdom wegspe-
len. In vuur gaat straks alles op. Zon en maan zul-
len al maar op- en ondergaan. Er zullen al maar men-
schen geboren worden, en sterven in grooten getale,
tot het eind der wereld. Maar alleen doordat Hij ons
dat openbaart, weten we dat, kennen wij eenigen duur
van geldigheid dezer natuurwetten. Van vele andere
weten wij het niet, en mist onze verklaring desbetref-
fend alle zekerheid en grond. Omdat wij ons nu niet
zonder een hulpmiddel, vliegtuig of iets dergelijks,
omhoog kunnen bewegen de lucht in, zegt dit niet,
dat dit straks, in de eeuwigheid, ook niet zal kunnen.
Omdat het ijzer nu naar omlaag valt, volgt niet, dat
dit ook zal gelden op de nieuwe aarde en in den nieu-
wen hemel, die wij naar 's Heeren belofte verwachten.
Omdat wij nu moeten eten en drinken, zullen we niet
van gebrek omkomen, dan wil dat niet zeggen, dat
dit straks, na dood en opstanding, ook nog noodig zal
zijn. Omdat wij nu niet kunnen zien, noch hooren, n.l.
zonder hulpmiddel, telefoon, radio, e.d.g., wat
honderden en duizenden kilometers van ons verwij-
derd gebeurt, daaruit kunnen wij niet afleiden, dat dit
na den jongsten dag nog evenzeer zoo zal zijn. Heeft
iemand recht om op grond van, of in samenhang met,
de „natuurwetten“ nu in hare werking thans, te be-
weren, dat wij ons na 's Heeren verschijning en ge-
richt niet nog sneller zullen kunnen verplaatsen dan
b.v. het licht? De „natuurwetten“ zijn 's Heeren ordi-
nantien, en daarom 's Heeren knechten, die in ont-

Het beteekent een niet meer gemeenschap willen heb-
ben met de ten hemel schreiende kerkzonden en een
zich afscheiden van de valsche kerk, die het onrecht
in haar midden niet uitroeten wil naar het bevel des
HEEREN. Want wat Gods bevel ons zegt, vertoont
ons 't heiligst recht en kan geen kwaad gedoogen,
ook niet het kwaad van het camoufleren en het niet
ongedaan maken van onschriftuurlijke leer- en tucht-
besluiten en goddelooze rechtskrenking in de kerk
van onzen Heere Jezus Christus.

En daarom: het eenheidsgebod is vandaag nog
steeds het v r i j m a k i n g s gebod. De geschonden
eenheid kan en mag alleen hersteld worden door
middel van het zich geloovig vrijmaken en van het
zich van harte bekeeren van bedreven kerkelijk kwaad.

Dit moeten we door alles heen blijven vasthouden,
wanneer ook wij roepen om en werken en bidden voor
de eenheid der kerk. Niet vanwege een krampachtigen
en puur vleeschelijken wil tot zelfhandhaving, maar
alleen omdat de liefde voor het gebod
Gods in onze harten brandt.

Dat gebod vraagt onder meer, dat we zonde zonde
zullen blijven noemen, óók bij het zoeken van weder-
zijdsche toenadering in dit kerkelijk conflict.

Dat moge hard klinken, maar dat is het toch niet.

Want wie zijn naaste liefheeft, bestraft hem, wan-
neer hij kwaad doet. En dat beteekent allerminst een
hoogmoedig veroordeelen van den naaste; immers,
wanneer wij uit het diensthuis van onschriftuurlijke
bindingen zijn uitgeleid bij de jongste kerkreformatie,
dan is dat enkel genade. En wie dat
ziet, die wordt met ootmoed bekleed en kan alleen
maar danken. Maar hij zal daarnaast, gedreven door
de liefde van Christus, ook blijven worstelen,
om die velen, die door hun ontrouw en onge-
hoorzaamheid de kerk hebben gescheurd, met Gods
Woord in de hand, van hun zonde te overtuigen en
te bewegen tot wederkeer.

Dit jagen naar eenheid is een gebod Gods.

Alleen het Woord beslist hier.
Het gaat immers in deze worsteling juist om het
vaste Woord. En dan zeggen we dus ook nooit,
dat we zoo gauw mogelijk weer bij elkaar moeten
komen hoe dan ook. Want er is maar één „hoe“;
er is maar één geoorloofde weg, en dat is de weg
van het Woord, de weg van schuldbelijdenis en
van daadwerkelijke bekeering, de weg van het her-
stel van het geschonden recht en van het wegnemen

staan en bestaan en werking en geldigheid en duur
van werkzaamheid alleen maar rusten in Gods wil,
geheel, bij alles, volkomen.

Daarom blijft het water staan op een hoop, als Hij
het wil, en vloeit het niet verder af, Joz. 3:16;
spreekt een ezel, die geen menschenverstand heeft,
noch anders het spraakvermogen, Num. 22:28-30;
vaart Elia omhoog, II Kon. 2:11; komt de gestorven
Lazarus uit het graf, Joh. 11:44. Het hangt ook bij
deze „natuurwetten“ alleen maar, en alles, af van
Gods wil.

Zegt men: maar dan gaat alle zekerheid of vast-
heid voor ons verloren. Wat dan vandaag zoo is, is
morgen misschien in het geheel niet meer zoo. Hoe
dan met onze wetenschap, en met onze berekeningen,
die we toch voor ons aardsche leven en voor onze be-
zigdheden nu maken moeten? Bouwen we daarbij niet
op de vastheid van den gewonen gang van zaken, op
de geregelde werking der „natuurwetten“, en moeten
wij dat niet doen? Zeker, maar nooit anders, dan die
vastigheid stellende in Gods hand, in Zijn wil. God
is de vastheid van alles. In Zijn wil rust alle zeker-
heid, en daarin alleen. En voorzover Hij nu door
woord of daad die vastigheid ons kennen doet, kun-
nen en mogen en moeten wij daarmee rekenen en
daarop bouwen, doch steeds maar alleen bij en met
dat alles rustende in de vastheid van Gods wil, in
Zijne hand, in Zijne onveranderlijke goedheid, en an-
dere Goddelijke deugden. Wij willen gedurig zoo gaarne
van God af, en willen voor bestaan, leven, werk,
vastigheid buiten Hem, los van Hem, zonder Hem.
Door onze zonde voelen wij ons om zoo te zeggen niet
thuis bij God, en maakt het bedenken van onze afhan-
kelijkheid elk oogenblik en bij en met alles, van Hem,
ons onrustig. Wij voelen ons dan weinig op ons ge-
mak. En zoo zoeken we dan ons van Hem los te maken
in onze gedachten ook daardoor, dat wij de „natuur-
wetten“ als verzelfstandigen, daaraan een eigen be-
staan en werking toekennen los van God, om dan
daarin vastigheid te zoeken, en daaraan vastigheid
te willen ontleenen, rust en kalmte. Zoo zijn wij dan,
en denken en handelen wij dan, met betrekking tot
de „natuurwetten“, als deïsten, al willen we ook geen
deïsten zijn.

Ook in deze beschouwing en levenswijze moet bij
ons verandering komen, zoowel ten aanzien van ons
gewone, dagelijksche leven, als wat aangaat ons we-
enschappelijk denken en arbeiden. Wij moeten God
in alles erkennen, bij en in alles met Hem rekenen,
ook niet door vermeende „natuurwetten“ eene schei-
ding laten aanbrengen tusschen Hem en ons. Uit
Hem en door Hem zijn alle dingen, Rom. 11:36. In
Hem leven wij, en bewegen ons, en zijn wij, Hand.
17:28.

S. GREIJ DANUS.

van elke binding, die Christus aan Zijn kudde niet oplegt. O! kon ik al die „bezwaarden“ meekrijgen op dien weg! Die weg voert regelrecht naar de vrijheid, die in Christus Jezus is. En aan de wandelaars op dien weg wordt weer de rust geschonken; in den ambtelijken arbeid wordt weer iets gezien van de heerlijkheid van Christus, er is weer ambtelijke vreugde, een juichend opgaan met Gods blijde scharen.

Maar dit alles wordt slechts in den weg van het Woord verkregen.

Daarom is er hier voor ons geen compromis mogelijk. Met het gebod Gods mogen we nooit gaan marchandeeren. Dat van God vervloekte wereldgevoeligheden zoeken van allerlei compromissen is noodlottig; het is de doodsteek voor alle profetisch spreken in de kerk en door de kerk.

Bijgevolg beteekent het eenheidsgebed met het oog op wat er gebeurd is ook niet: een streep erdoor en een spons erover, en elkaar opnieuw een blinddoek voor de oogen binden voor wat de toekomst betreft, want dan zitten we over enkele jaren weer midden in de ellende. Neen, maar we moeten het felle zoeklicht van Gods Woord vrij en ongehinderd laten schijnen over wat er is besloten en voorgevallen in en rondom het jaar onzes Heeren 1944.

En voorts hebben we gezamenlijk den hals gewillig te buigen onder het Woord van God, biddende dat aller oogen geopend worden en blijven voor wat Gods bevel ons zegt.

En waar zóó het Woord weer gaat triumpheeren in de harten; waar men zich zóó nauw weer door den Geest in alle waarheid leiden laat, daar zullen zich de schapen ook weer tot de ééne kudde van den Herder Christus Jezus laten bijeenvergaderen; daar zal men straks weer in de kerk de stroomen vroolijk hooren zingen. Jeruzalem! dat wij beminnen, wij treden uwe poorten binnen!

Zóó hebben wij te worstelen voor de waarachtige eenheid der kerk.

Hiervan geldt het inderdaad voor de volle honderd procent: **God wil het!**

Hij wil daden zien, daden van liefde en van geloof en van kerkelijke gehoorzaamheid.

Want niet een iegelijk, die daar spreekt van eenheid, maar die volbrengt het eenheidsgebed van onzen Vader, Die in de hemelen is, zal ingaan in het koninkrijk der hemelen.

En hij, die den hemelschen Vader van harte liefheeft, zegt het ook nu: **Zijn geboden zijn niet zwaar.**

G. A. HOEKSTRA.

OPVOEDING EN ONDERWIS

OVER „BELIJDENIS“ EN „BEGINSELEN“ EN DE V.U. 1)

Men krijgt in de laatste maanden soms het gevoel alsof alles op z'n kop gaat staan in wat men weleens „ons Gereformeerde volksdeel“ noemt.

Met het grootste gemak wordt aan den éénen kant allerlei gecanoniseerd en bindend verklaard wat nooit meer dan een particuliere opvatting van bepaalde personen was. En aan den anderen kant laat men glippen en werpt men overboord wat vroeger als een kostbaar en onmisbaar goed werd beschouwd. En dat, terwijl men de menschen, die vroeger verdedigden en invoerden wat men nu overboord smijt hoogelijk roemt en ach en wee roept over degenen, die zakelijk wat critiek op zulke heengegane profeten oefenen, maar toch hun eigenlijke boodschap vasthouden en doorgeven.

Dit verschijnsel drong zich weer met kracht aan mij op, toen ik eens een hoofdartikel van „Trouw“ las.

Er zou heel veel over dit artikel te zeggen zijn. Het wemelt van valsche dilemma's. Men overweegt maar eens een zinnetje als „Tusschen die beide uitersten (binding aan de Kerk of binding aan het persoonlijk geloof) ligt een gulden middenweg: Binding aan de beginselen gegrond op Gods Woord“. Men wordt zeer nieuwsgierig naar die „beginnselen“ gegrond op (!!) Gods Woord. Want de Schrijver zegt uitdrukkelijk, dat deze binding aan beginselen niets te maken heeft met een binding aan de belijdenis der kerk. Maar die beginselen zijn ook niet Gods Woord zelf. Want ze zijn „gegrond“ „op“ Gods Woord. En dus zitten we voor de puzzel wat beginselen zijn die niet Gods Woord en niet de belijdenis zijn. En dan praat ik nog niet eens over de wonderlijke constructie, volgens welke binding „aan de Kerk“ en of binding „aan het persoonlijk geloof“ twee „uitersten“ vormen, waartussen dan de beroemde gulden middenweg doortocht zou verlopen.

Toch deden niet deze wonderlijke beweringen mij naar de pen grijpen.

Neen, ik wil wat zeggen over de volgende uitspraak van den Schrijver: „Het is dan ook een abus van neer mr Schmalz zegt, dat de Drie Formulieren van

Eenigheid (de belijdenisschriften) een bindende grondslag zijn voor de Vrije Universiteit. Dat is alleen juist voor de theologie, niet voor de andere faculteiten“.

Er is geen misverstand mogelijk: de Schrijver beweert dat de Vrije Universiteit niet voor al haar onderwijs op den grondslag der belijdenis staat. Zij staat alleen op den grondslag van niet nader omschreven beginselen.

De vraag dringt zich op: is deze bewering juist? Geeft deze Schrijver den stand van zaken juist weer?

Men zal, deze vragen overwegend ongetwijfeld toegeven, dat men, zulk een vraag stellend, een zuiver historische kwestie aanraakt. Men kan genoemde vraag immers ook zóó formuleeren: Hebben de oprichters der V.U. inderdaad bewust bedoeld de theologische faculteit op den grondslag der belijdenis te plaatsen en de overige wetenschappen alleen te funderen in tot op heden volkomen onbekend gebleven beginselen? Of was hun bedoeling en hebben zij dat ook duidelijk uitgesproken, dat integendeel al het onderwijs dat aan de Vrije Universiteit gegeven wordt beslist op den grondslag der belijdenis en dus in overeenstemming met die belijdenis moet gegeven worden; zoodat wanneer men dat niet doet, de Universaliteit haar grondslag verlaat en ophoudt een waarlijk Gereformeerde Universiteit te zijn?

Wanneer men de genoemde vraag zoo stelt, voelt men tevens, dat we met een zeer belangrijke te doen hebben. Het gaat in deze kwestie over niets minder dan over het gereformeerde karakter der Vrije Universiteit. Om het werkelijk bewaren van de erfenis der vaderen.

We willen uit officieele stukken een antwoord op de door ons gestelde vraag zoeken.

In de formule van den grondslag van de Vereen. voor Geref. Hooger Onderwijs wordt gezegd: dat de Vereeniging „voor alle onderwijs, dat in hare scholen gegeven wordt, geheel en uitsluitend staat op den grondslag der Gereformeerde beginselen“ en mitsdien „als grondslag voor het onderwijs in de Godgeleerdheid“ erkent „de drie formulieren van eenheid, gelijk die in den jare 1619 door de Nationale Synode van Dordrecht voor de Nederlandsche Gereformeerde kerken zijn vastgesteld; een zoodanig gezag daaraan hechtende, als genoemde Synode, blijkens hare eigene handelwijze en hare acten, aan de belijdenisschriften der Nederlandsche Gereformeerde Kerken heeft toegekend“.

Wie over deze, met pijnlijke zorg vastgestelde formule nadenkt, zal onmiddellijk twee dingen inzien.

Vooreerst, dat al het onderwijs dat aan de Vrije Universiteit gegeven wordt en de daarmee in verband staande wetenschapsbeoefening gefundeerd moeten zijn in de Gereformeerde beginselen.

En vervolgens, dat de theologische faculteit in al haar bedrijf gebonden is aan de drie formulieren van eenigheid.

Dit is zonder meer duidelijk.

De vraag is nu evenwel: hoe verhouden zich, in den grondslag der Vrije Universiteit, die „beginnselen“ en die „drie formulieren van eenigheid“ tot elkaar? Zijn ze twee geheel van elkaar gescheiden complexen? Zoo ja, hoe ligt dan het verband tusschen die twee? Is het zóó, dat de theologische faculteit alleen op den grondslag der belijdenis staat en de overige wetenschappen alleen op die der beginselen? Maar indien beginselen en belijdenis niet hermetisch van elkaar afgescheiden zijn in dien universiteits-grondslag, hoe staat het dan met de verhouding en het verband tusschen die twee? Is het zoo, dat alle onderwijs de Geref. beginselen tot basis heeft en de Theol. faculteit bovendien de Drie Formulieren; of is het zoo, dat alle onderwijs doordrongen moet zijn van de Geref. beginselen en daarom de theol. faculteit op de belijdenis staat, omdat die formulieren de speciaal voor de Theologie geldende beginselen heeft geformuleerd en geeft? Of moeten we het zóó verstaan, dat alle onderwijs in de Geref. beginselen geworteld is en dus ook in de drie formulieren, omdat deze niets anders en niets minder of meer geven dan de gereede formuleering van een complex van de bedoelde beginselen, terwijl dan speciaal van de Theol. fac. nog gezegd wordt, dat zij daarin bijzonder haar grondslag vindt? Of, nog weer anders gezegd: Verhouden Geref. beginselen en het in de drie formulieren geformuleerde zich als twee naast elkaar liggende en van elkaar gescheiden blijvende complexen? Of liggen ze als twee complexen boven elkaar, zóó, dat de drie Formulieren b.v. verbijzonderingen geven van de Geref. beginselen welke speciaal en alleen voor de Theol. fac. gelden? Of, liggen ze als twee complexen in elkaar, en dan zoo dat wat de drie Formulieren formuleeren als een sector, misschien wel de kern der beginselen vormen, waarop dan speciaal — maar zeker niet exclusief — de Theol. fac. is gefundeerd?

Wanneer we ons met deze vragen gaan bezighouden omdat ze ons opgedrongen werden, verkeerden we in een zeer gelukkige omstandigheid. Deze n.l. dat in de kringen van de Vereen. voor H.O. een duidelijk en ondubbelzinnig antwoord daarop gegeven werd, zoodat geenerlei misverstand meer mogelijk is.

Zooals bekend is, heeft prof. Rutgers voornamelijk de hand gehad in het opstellen van de statuten en verdere regelingen voor de Vereen. voor H.O. en de van haar uitgaande V.U. Zelf verklaarde hij eenmaal, dat hij over de strekking van art. 2 der statuten zeer goed oordeelen kon, omdat hij bij de geboorte daarvan tegenwoordig was geweest en dus wist hoeveel er over gediscussieerd was; hoeveel amendementen waren ingediend; en hoe het eindelijk na lang en rijp beraad werd vastgesteld.

Welnu, prof. Rutgers heeft in een rede, gehouden in 1899 nauwkeurig meegedeeld hoe art. 2 en speciaal het daarin voorkomende woord „mitsdien“ moet worden verstaan.²⁾

Hij verklaarde toen, dat de oprichters van de Vereen. voor Geref. H.O. alle onderwijs, dat in de inrichtingen van de Vereen. voor H.O. zou gegeven worden geheel en volstrekt wilden binden aan de Heilige Schrift. Daarom ging het uitsluitend en alleen. Maar niet blind voor de werkelijkheid, begreep men uitstekend, dat 'n formule, waarin dit zonder meer werd uitgesproken, praktisch beteekenisloos zou zijn. Daarom werd een toevoeging uitgedacht welke die binding effectief zou maken, „zóó dat men aan dien band niet ontkomen kan“. En zoo kwam men tot boven gegeven formuleering. Juist hierdoor wist iedere docent aan de V.U., kon hij het althans weten, waaraan hij zich te houden had ten aanzien van deze binding aan de Schrift. Zoo immers werd vastgesteld hoe men de Schrift te beschouwen heeft en hoe het gezag der Schrift metterdaad was te handhaven.

Maar, zoo ging Rutgers verder, dit artikel zegt nog meer! En wel dit, dat niet ieder den Bijbel voor zich kan nemen om er uit op te diepen wat er voor de wetenschap uit op te diepen is. Er is sprake van „Gereformeerde beginselen“. Wat is daarmee bedoeld? Dit: „Een Gereformeerde erkent, dat er in de kerk van Christus (!!!) ook eene leiding is des Heiligen Geestes, die, vooral tegenover opkomende dwalingen, de betekenissen van het Schriftwoord hoe langer hoe beter leert verstaan, en die, naarmate het leven rijker en voller wordt, ook des menschen gedachten, althans bij de geloovigen, al meer inleidt in hetgeen God zelf ons van zijn gedachten heeft geopenbaard. Daardoor is er in den loop der tijden eene wel samenhangende belijdenis (!!!) gekomen, en een daarmee overeenkomende (!!!) levens- en wereldbeschouwing, die historisch den naam draagt van „Gereformeerde“. En nu wordt in art. 2 mede uitgedrukt, dat dit Gereformeerde (in tegenstelling met Roomsche, Lutherische, Doopersche, revolutionaire enz.) het karakter van de Vrije Universiteit is, en zulks moet blijven“.

Deze uitspraak zegt eigenlijk reeds alles wat we weten moeten. In haar wordt immers gesproken:

1. dat de kerk — de geïnstitueerde, immers de belijdenis formuleerende en handhavende kerk — feitelijk en principieel het orgaan is, dat de grondslagen eener Schriftuurlijke wetenschap in de Schrift ontdekt en formuleert. Natuurlijk grijpt en formuleert zij den Openbaringsinhoud der Schrift niet in de eerste plaats en direct om aan de wetenschapsbeoefening een duidelijke basis te geven, maar wel is het zoo, dat wat zij zoo vond en onder woorden bracht ook grondslag is en moet zijn voor de wetenschapsbeoefening.

2. dat de belijdenisschriften de formuleering geven van de kern van het complex Gereformeerde beginselen, waarvan de christelijke wetenschap heeft uit te gaan en waarop de V.U. staat, of liever, moet staan.

Na dit fundamenteele betoog bespreekt prof. Rutgers vervolgens den passus waarin iets speciaals voor de Godgeleerdheid wordt vastgesteld. Dit n.l. dat de Gereformeerde beginselen „wat de Godgeleerdheid betreft, uitgewerkt zijn in de drie Formulieren van Eenigheid“. „Dit ligt“ — zoo lezen we — „in het woordje „mitsdien“, dat nooit beteekend heeft of beteekenen kan: „op gezag van“; of „uit kracht van“; maar de betekenis heeft van „daardoor“; „door middel van“ (in de officieele Fransche vertaling van onze kerkelijke bevestigingsformulieren: „par suite“, „daarom“; „dan ook“; of iets dergelijks; altijd ter verbinding van twee volzinnen, waarin zaken genoemd worden, die met elkander in verband staan, maar nooit met de strekking om daardoor eene zaak als lager dan de andere en van haar afhankelijk voor te stellen“.

Uit deze redeneering vloeit, nog eens, met volkomen klaarheid voort, dat het in de belijdenis der kerk geformuleerde een moment, een onderdeel, een „lid“ van het „organisme“ der Gereformeerde beginselen vormt!

Hierna volgt dan in prof. Rutgers' rede een uiteenzetting, dat door de gegeven formuleering duidelijk wordt uitgesproken, dat de belijdenisschriften niet gelijkstaan met de Schrift, „maar toch gelden“. En dan niet als „historische gedenkstukken“, maar op precies dezelfde wijze en met precies dezelfde kracht als dat in de kerk het geval is“.

²⁾ In een rede werd de vraag: „Moet art. 2 van de Statuten der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag gewijzigd worden, om het Gereformeerde karakter van de Vrije Universiteit zoo goed mogelijk te waarborgen?“ besproken; gehouden op de Jaarverg. der Vereeniging op 28 Juni 1899. Zie „De Heraut“ van 9 Juli 1899.